

Det globala Stockholm

En kartläggning av multinationella företag med huvudkontor
i Norden och Stockholmsregionen

Innehåll

- 2 Inledning
- 3 Regioner och regional indelning
- 3 Branschgruppering
- 4 Varför undersöka huvudkontor?
- 5 Forbes Global 2000 – världens 2 000 största företag och tillvägagångssätt
- 6 14 procent av de globala företagen har huvudkontor i Norden
- 7 Mer än vartannat globalt företag i Norden är lokaliserat i Stockholmsregionen
- 8 Större andel internationella huvudkontor i Stockholms- och Öresundsregionerna
- 9 Regional branschfördelning av nordiska huvudkontor
- 10 Huvudkontoren i Stockholms län domineras av utländska företag
- 12 Inom vilka branscher finns huvudkontoren i Stockholmsregionen?
- 12 Stockholm i den europeiska toppen
- 14 Reflektioner och avslutande kommentarer

Inledning

Sverige, och inte minst Stockholmsregionen, är en liten och öppen ekonomi med ett näringsliv som i hög grad är internationaliserat. Stockholmsregionen blev utsedd till den mest konkurrenskraftiga regionen i EU 2019 och många studier har påtalat att huvudkontor spelar en nyckelroll inom regional ekonomisk utveckling¹.

Ett huvudkontor kan ses som ett kontrollcenter för företagets strategiskt viktiga beslut och ett nav för globala såväl som lokala relationer och flöden. Lokaliseringar av huvudkontor, i synnerhet för multinationella företag, ger en bild av det ekonomiska ekosystemet och vilken roll en region spelar i världsekonomin.

Detta är en kortversion av rapporten "Det globala Stockholm – en kartläggning av multinationella företag med huvudkontor i Norden och Stockholmsregionen". Den undersöker huvudkontor tillhörande multinationella företag som är verksamma i Norden. Med utgångspunkt i Forbes Global 2000, en årlig sammanställning över världens 2000 största företag, kartläggs och analyseras globala och regionala (nordiska) huvudkontor.

Huvudkontoren spelar en viktig roll inom regional ekonomisk utveckling

¹ Se exempelvis Belderbos et al, 2017

Regioner och regional indelning

I rapporten förekommer några geografiska begrepp som kan behöva preciseras.

- Stockholmsregionen som är Stockholms län
- Öresundsregionen, som omfattar Själland och Skånes län, inklusive Köpenhamn och Malmö.
- Osloregionen som omfattar Oslo kommun samt Akershus fylke.
- Helsingforsregionen omfattar Helsingfors stad (Helsinki) och det kringliggande landskapet Nyland (Uusimaa).
- Göteborgsregionen som omfattar Västra Götalands län.

Branschgruppering

På grund av de stora skillnaderna i antalet huvudkontor mellan storstadsregioner har enskilda branscher grupperats samman i fyra branschgrupper med utgångspunkt i likheter i verksamheternas förutsättningar.

Konsumenttjänster består av verksamheter som primärt betjänar hushåll, individer och besökare där dessa finns och/eller rör sig. Omfattar branscherna sjukvård, vård och sociala insatser, utbildning och forskning, detaljhandel, hotell och restauranger samt personliga tjänster.

Kontorstjänster består av mer renodlade kontorsverksamheter inom privat och offentlig sektor. Omfattar branscherna företagstjänster, finans och försäkring, IT och kommunikation, media och förlag samt offentlig förvaltning och försvar.

Förmedlingstjänster består av partihandel, transport och logistik, det vill säga utgörs av varuförmedling, lagerhållning och persontransporter.

Producerande verksamheter omfattar de varuproducerande verksamheterna jord- och skogsbruk, tillverkningsindustri (inkl. råvaruutvinning, energiframställning och avfallshantering) och byggindustri.

Varför undersöka huvudkontor?

Ett huvudkontor är i grund och botten ett kontrollcenter. Det är platsen för ledningsarbete och stödfunktioner som behövs för företagets primära affärsverksamhet. Inte sällan är även strategisk verksamhet såsom forskning och utveckling (FoU) förlagd vid huvudkontoret. För huvudkontorsverksamhet finns en klar fördel med lokal tillgång till avancerade företagstjänster, en talangpool med såväl bredd som spetskompetens, välfungerande infrastruktur (såväl teknisk som för resor) och en lokal marknad med både existerande och potentiella kunder samt relevanta samarbetspartners.

Goda möjligheter till internationella resor, hög lokal närvaro av avancerade företagstjänster samt internationellt värenommerade högskolor och universitet är faktorer som bidrar till att konnektiviteten ökar. Andra faktorer som visat sig relevanta vid val av etableringsort är makroekonomisk stabilitet, juridisk transparens och frånvaro av korruption – tre faktorer som alla är till fördel för de nordiska länderna (Holt et al, 2006).

Huvudkontoren söker sig därför till städer och regioner som kan tillgodose dessa behov, även om exakta behov och prioriteringar skiljer sig mellan företag såväl som branscher.

Lokaliseringar av huvudkontor ger en bild av det ekonomiska ekosystemet och vilken roll en region spelar i världsekonomin. Att se till geografisk fördelning av huvudkontor kan därför användas som en metod för att jämföra attraktiviteten mellan olika regioner och för att undersöka regional konkurrenskraft. Flertalet studier har påvisat samband mellan huvudkontorsetableringar och regional ekonomisk utveckling. Etableringar av huvudkontor kan även attrahera nya talanger såväl som nya företag till regionen.

I det perspektivet kan vissa globala företag ses som lok som drar med sig andra företag, och vars närvaro även bidrar till att skapa en grogrund för lokala entreprenöriella initiativ. Att attrahera huvudkontor kan därför vara ett sätt för regioner att knyta till sig framtida investeringar och rätt kompetens. Efter etablering av ett regionalt huvudkontor väljer moderbolaget dessutom ofta att göra efterföljande investeringar på nära geografiskt avstånd från det regionala huvudkontoret (Belderbos et al, 2017).

Etableringar av huvudkontor kan även attrahera nya talanger såväl som nya företag till regionen.

Forbes Global 2000 – världens 2 000 största företag och tillvägagångssätt

Medieföretaget Forbes publicerar årligen en lista över världens 2 000 största företag. Företagen raknas efter en sammanvägning av fyra ekonomiska faktorer: försäljning, vinst, tillgångar och marknadsvärde.

I 2019 års lista är totalt 60 länder representerade. I USA finns den största andelen företag på listan (29 procent), därefter följer Kina och Japan med 13 respektive 11 procent. Dessa tre länder står därmed för över hälften (52 procent) av företagen på listan. Europa är dock fortfarande en betydande ekonomi med strax under en fjärdedel (23 procent) av företagen. I detta ingår 57 nordiska företag, motsvarande tre procent av listan. Av de nordiska företagen är sin tur knappt hälften (26 stycken) från Sverige (26 stycken av 57 stycken).

Samtliga bolag på Forbes 2000-listan har förts in i en företagsdatabas som sållat fram företagen med nordisk verksamhet, cirka 500 bolag. Dessa har sedan undersökts ett och ett för att se vilka som har huvudkontor på minst nordisk nivå och var det i så fall är lokaliserat.

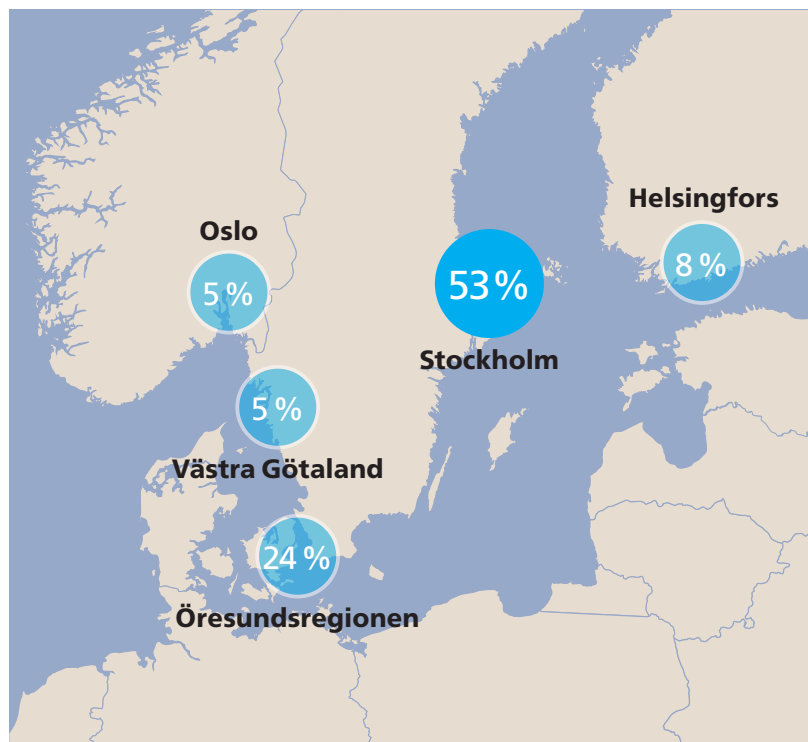
14 procent av företagen på Forbes Global 2000 har huvudkontor i Norden

Av 2 000 företag på 2019 års Forbes Global 2000 är en fjärdedel, 484 stycken, verksamma i ett eller flera nordiska länder. 288 av dessa företag har ett huvudkontor på minst nordisk nivå i Norden och 58 av dem är globala huvudkontor. Det innebär att 14 procent av världens 2000 största företag har ett huvudkontor på minst regional nivå i Norden.

- De länder som har hög andel företag med nordiska huvudkontor är främst europeiska. Bland dessa kan nämnas Frankrike, Tyskland, Schweiz och Belgien som alla har en huvudkontorsrepresentation mellan 30 och 40 procent sett till landets samlade antal företag på Forbes Global 2000. Samtidigt finns också europeiska länder med mycket lägre andel, exempelvis Italien med 4 procent
- De nordamerikanska företagen är till allra största delen från USA. 87 amerikanska företag har huvudkontor i Norden, vilket motsvarar 15 procent av alla amerikanska företag på Forbes Global 2000. Kanada har en påtagligt mindre andel på 5 procent.
- De asiatiska bolagen med huvudkontor i Norden är i stor utsträckning japanska; en femtedel av japanska företag på Forbes Global 2000 har nordiska huvudkontor, vilket kan jämföras med 5 procent för sydkoreanska och att det bortsett från enstaka Hong Kong-baserade företag idag saknas huvudkontor från kinesiska företag i Norden.

Mer än vartannat globalt företag i Norden är lokaliserat i Stockholmsregionen

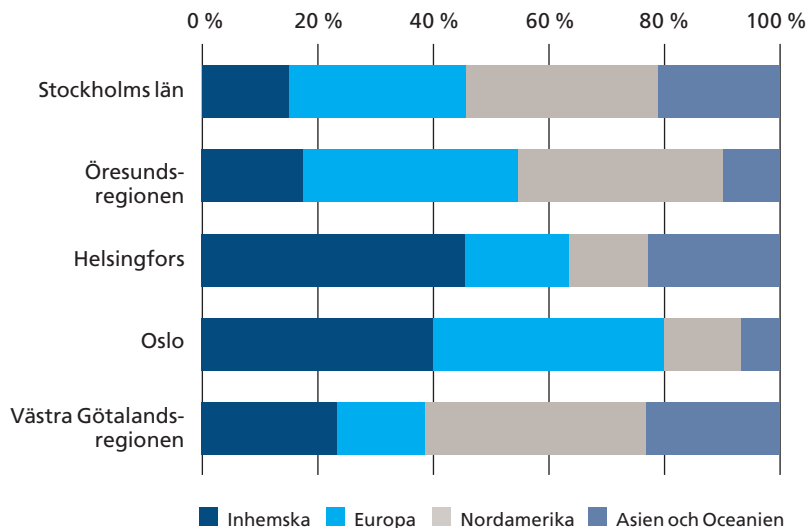
Stockholms län har den största andelen huvudkontor på minst nordisk nivå av de nordiska länderna, 53 procent. Mer än hälften av alla Forbes 2 000-företag med nordisk verksamhet har alltså valt att etablera sin nordenkontakt i Stockholmsregionen. Efter Stockholm finns den största andelen kontor i Öresundsregionen med 24 procent av huvudkontoren. Därefter följer Helsingfors med 8 procent och Oslo samt Västra Götalandsregionen med 5 procent vardera. Ett fåtal huvudkontor finns också på andra platser i Norden än de fem storstadsregionerna. Exempelvis i Stavanger, Umeå och på Jylland. Totalt rör det sig om 15 huvudkontor, motsvarande 5 procent av huvudkontoren i Norden.

Större andel internationella huvudkontor i Stockholms- och Öresundsregionerna

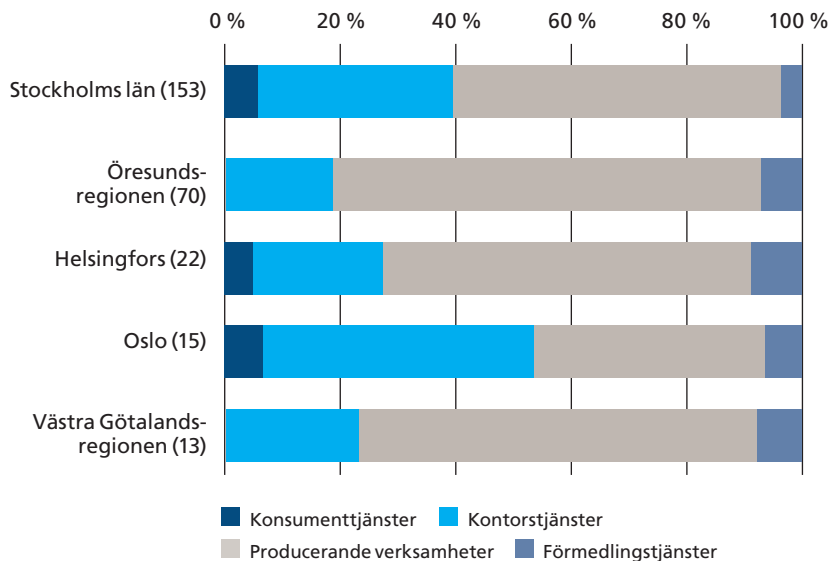
En noterbar skillnad mellan regionerna är att Stockholm- och Öresundsregionen har en påfallande högre andel utländska huvudkontor än övriga. Detta återspeglar hur Stockholm- och Öresundsregionen i högre grad än andra nordiska regioner har ett internationaliserat näringsliv och att huvudkontoren i övriga nordiska regioner i större utsträckning är kopplade till lokala stora företag än utländska etableringar. 57 procent av de utländska huvudkontoren i Norden ligger i Stockholms län och 25 procent i Öresundsregionen, vilket innebär att mer än fyra av fem utländska huvudkontor i Norden ligger i någon av dessa två regioner. Sveriges andel av de utomnordiska företagens nordiska huvudkontor är 71 procent.

Ursprung till företag på Forbes Global 2000-listan med nordisk aktivitet

Regional branschfördelning av nordiska huvudkontor

Andel huvudkontor på minst nordisk nivå per bransch i olika regioner

Majoriteten av huvudkontoren i Norden tillhör branschgruppen Producerande verksamheter, med nästan två tredjedelar av huvudkontoren (63 procent). Fyra av fem nordiska storstadsregioner har producerande verksamheter som dominerande branschgrupp, när det gäller huvudkontor. Det enda undantaget är Oslo, där över hälften av huvudkontoren hör till branschgruppen Kontorstjänster. Även Stockholm har en större andel kontorstjänster än resterande, då en tredjedel av huvudkontoren i regionen tillhör denna grupp. Det större antalet huvudkontor i Stockholmsregionen jämfört med övriga nordiska regioner innebär att hälften (48 procent) av nordiska huvudkontor för producerande verksamheter är lokaliserade i Stockholms län. →

Notera att även om branschgruppen producerande verksamheter till stor del utgörs av tillverkningsindustri bör detta inte tolkas som att det alltid är tal om att själva tillverkningen sker på plats i Norden. Studien undersöker huvudkontorsverksamhet, något som per definition är en kontorstjänst oavsett företagets branschtillhörighet. Exempelvis kan det nordiska huvudkontoret ansvara för administration, marknadsföring och logistik. Produkttillverkningen kan istället ske på annan plats i världen.

Efter producerande verksamheter är det just kontorstjänster som är den vanligast förekommande branschgruppen bland huvudkontor i Norden; tre av tio (28 procent) av huvudkontoren tillhör denna branschgrupp. Konsument- och förmedlingstjänster uppgår tillsammans till tio procent av huvudkontoren. Huvudkontoren inom konsumenttjänster är i stor utsträckning koncentrerade till Stockholmsregionen där 82 procent av företagen inom denna branschgrupp har sina nordiska huvudkontor.

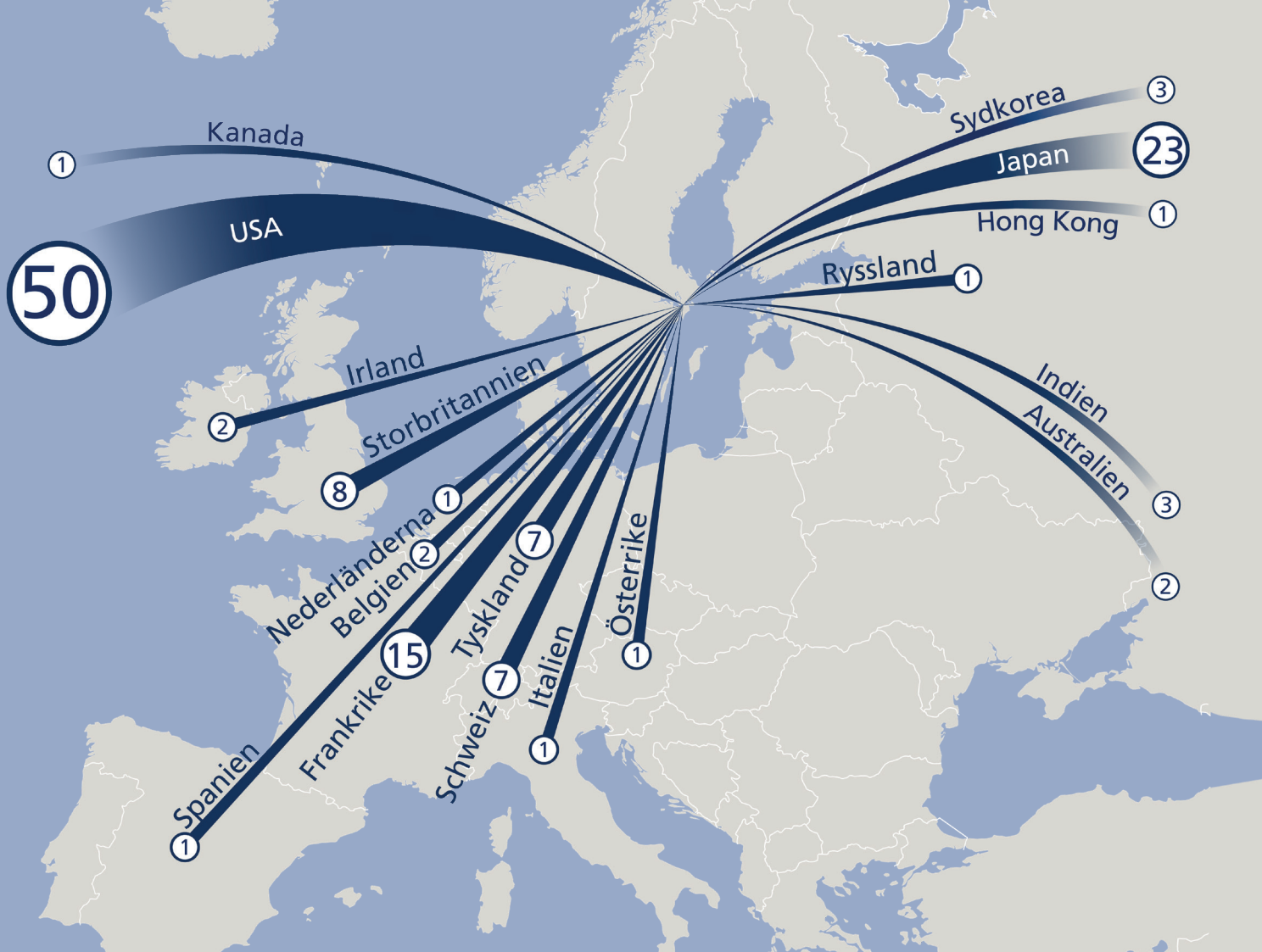
Huvudkontoren i Stockholms län domineras av utländska företag

Av 153 huvudkontor i Stockholms län hör den absoluta majoriteten, 85 procent, till utländska företag. Största enskilda ursprungsland är USA, varifrån en tredjedel av företagen kommer. Andra stora länder sett till huvudkontorsetableringar är Japan (15 procent), Frankrike (10 procent) samt Schweiz, Storbritannien och Tyskland på 5 procent vardera.

Europeiska företag står tillsammans för 30 procent av huvudkontoren i länet. Värt att notera är att Stockholmsregionen, likt hela Norden, helt saknar kinesiska huvudkontorsetableringar med undantag för ett företag från Hong Kong. Avsaknaden av kinesiska bolag är anmärkningsvärd med tanke på Kinas stora andel av Forbeslistan med över 300 företag år 2019, varav 58 från Hong Kong.

**Ursprungsland för utlands-
kontrollerande huvudkontor
i Stockholms län**

Inom vilka branscher finns huvudkontoren i Stockholmsregionen?

I en nordisk jämförelse sticker Stockholmsregionen ut med höga andelar av huvudkontoren i flera branscher. Två betydande sådana branscher är information och kommunikation (IKT) samt finans och försäkring, med över två tredjedelar av de nordiska huvudkontoren i Stockholms län. Företag inom dessa branscher väljer alltså i större utsträckning att etablera sig i Stockholmsregionen än andra företag.

Stockholmsregionens näringsliv är i hög utsträckning specialiserat mot tjänstesektorn. Trots detta finns inte mindre än hälften av alla nordiska huvudkontor inom tillverkning och utvinning i Stockholms län. Detta visar på en funktionsuppdelning som är vanlig inom företagen, där huvudkontoren och produktionen ibland är separerade.

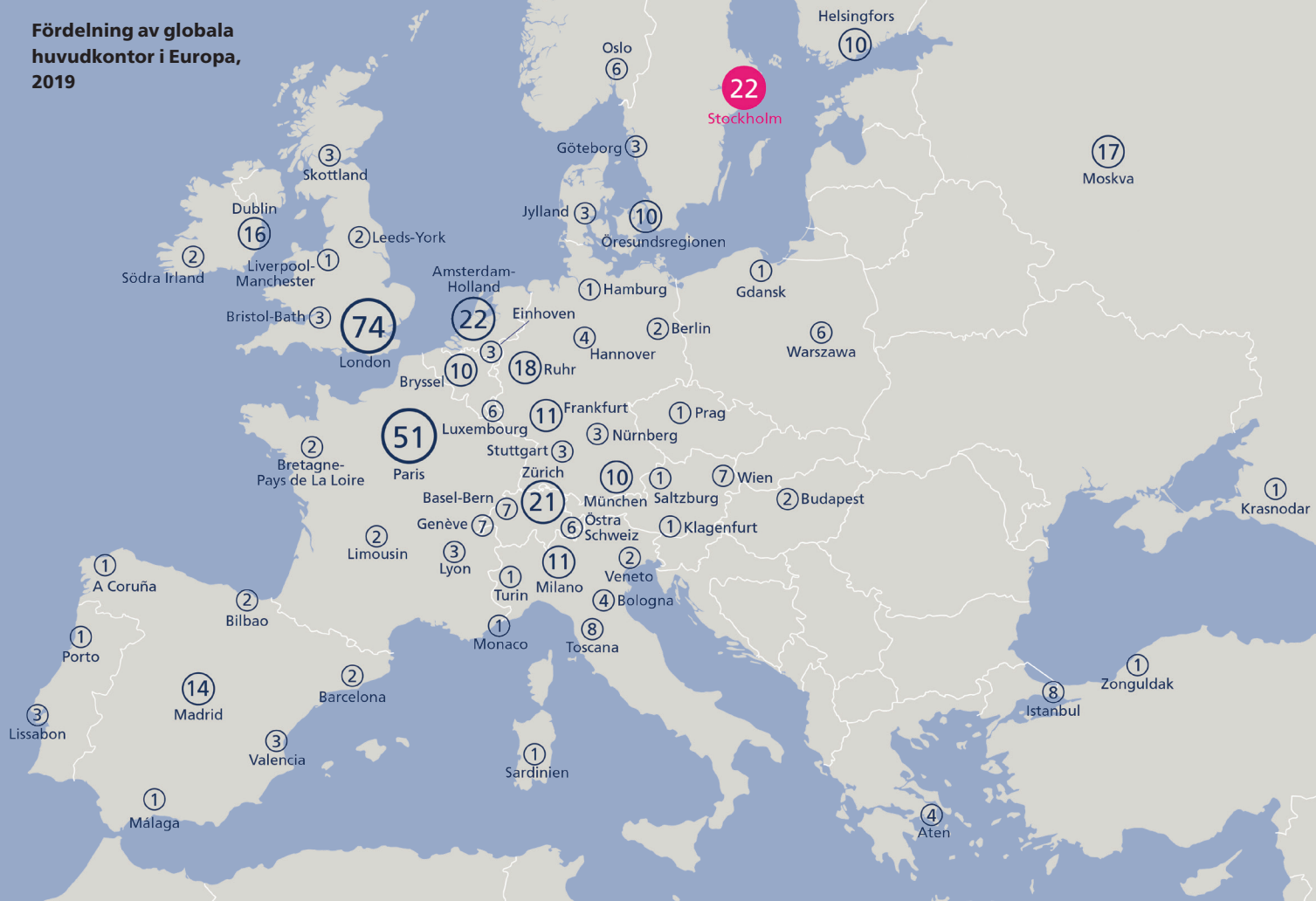
Två betydande branscher där Stockholms län har en låg andel av de nordiska huvudkontoren är energiförsörjning samt transport och magasinering. Branschen energiförsörjning är spridd över hela Norden utan tydlig regional koncentration. Transport och magasineringsbranschen är till stora delar koncentrerad till Öresundsregionen med 71 procent av huvudkontoren lokaliserade dit.

Stockholm i den europeiska toppen

De europeiska huvudkontoren representerade på Forbes Global 2000 är inte jämnt fördelade över kontinenten. Den absoluta majoriteten av företagen har sina huvudkontor i Nordvästeuropa, och av 457 europeiska företag har mer än en fjärdedel sina huvudkontor i antingen London eller Paris. Även Stockholm har ett stort antal globala huvudkontor i jämförelse med andra europeiska städer och regioner. De 22 huvudkontoren i Stockholms län innebär att regionen tillsammans med Amsterdam-Holland ligger på tredje plats i Europa, precis före Zürich². Stockholm, Amsterdam-Holland och Zürich är utöver London och Paris ensamma i Europa om att husera fler än 20 globala huvudkontor. Stockholm har därmed fler globala huvudkontor bland världens största företag än exempelvis Madrid, München, Moskva och Dublin. Stockholm har också fler globala huvudkontor än hela det sammanslagna Ruhrområdet i Tyskland såväl som Frankfurt.

² Denna summa utgår strikt från företagen på Forbes Global 2000. Scania är därför inte representerat som ett eget bolag utan som en del av Volkswagenkoncernen. I jämförelse med Forbes lista är lokaliseringen av två huvudkontor förändrad: Nordea har flyttat från Stockholm till Helsingfors och Spotify har flyttat från Luxemburg till Stockholm.

Fördelning av globala huvudkontor i Europa, 2019

Reflektioner och avslutande kommentarer

Mer än vartannat globalt företag med verksamhet i Norden har valt Stockholm som global eller nordisk nod. Sammanfattningsvis kan därför konstateras att Stockholm har en stark position i Norden när det gäller att attrahera utländska större företags huvudkontorsfunktioner.

Stockholmsregionen har inte bara en hög andel av de nordiska huvudkontorsetableringarna, utan även en stor lokal ansamling av de europeiska globala huvudkontoren. Att Stockholm tillsammans med Amsterdam och Zürich ligger i det europeiska toppskiktet bakom London och Paris är ett styrketecken. Stockholmsregionen har fler globala huvudkontor på Forbes Global 2000 än såväl München och Madrid som Milano och hela det samlade Ruhr-området. Eftersom huvudkontor i globala företag ofta har likartade etableringsbehov och även visar tydliga tecken på att vilja etablera sig nära varandra finns en styrka i en hög siffra i sig. Ju högre regional andel av nordiska och europeiska huvudkontor, desto större sannolikhet att nya etableringar sker i regionen.

För två branscher kombinerar Stockholmsregionen en betydande andel av de nordiska huvudkontoren med en hög specialiseringskvot på nationell nivå: information och kommunikation (IKT) samt finans och försäkring. Detta tyder på att länet inom dessa branscher inte bara innehar en nationell roll som port utåt och ingång för omvärlden, utan att Stockholmsregionen vid sidan av detta spelar en motsvarande roll även på nordisk nivå.

Det är även värt att understryka att andelen utländska huvudkontor i Stockholmsregionen är anmärkningsvärt hög, högst i hela Norden. Det innebär att Stockholmsregionens huvudkontor i stor utsträckning kommer utifrån och aktivt har valt Stockholm som lokalisering för sitt huvudkontor.

Stockholmsregionens konnektivitet

Något som kan spela roll vid valet av etableringsort är konnektiviteten; det samlade flödet av människor, tjänster och kunskap mellan regionen och omvärlden. Flödet av människor bedöms ofta utifrån internationella resmöjligheter. I en nordisk jämförelse är det svårt för övriga

nordiska regioner att tävla med Öresundsregionens läge närmare den europeiska kontinenten. För interkontinentala resor kan direktflyg till viktiga ekonomiska regioner jämföras. Bland de nordiska huvudstadsregionerna är Stockholm ensam om att sakna direktflyg till Kalifornien, som är Nordens viktigaste nordamerikanska region sett till antalet huvudkontorsetableringar i Norden (19 företag, varav 13 i Stockholms län).

En faktor som bidrar till god konnektivitet är Stockholmsregionens breda utbud av affärstjänster. Stockholms många globala huvudkontor jämfört med andra europeiska regioner visar att det finns goda förutsättningar att hitta relevant tjänstekompetens i regionen även med europeiska mått.

Även kunskapsflödet är en källa till hög konnektivitet för Stockholmsregionen. Regionen har ett betydande antal högskolor och universitet varav flera rankas högt internationellt.

Stora kinesiska investeringar – men avsaknad av huvudkontor i Norden

Nämnvärt i sammanhanget är även att Kina sedan några år tillbaka är en av Sveriges största investeringspartners, sett till storleken på utländska direktinvesteringar. Avsaknaden av nordiska huvudkontor tillhörande kinesiska företag kan därför vara ett tecken på att kinesiska företag väljer att växa på ett annat sätt, alternativt att dessa investeringar i framtiden kan komma att konsolideras på nordisk nivå.

Stockholmsregionen – Nordens ledande plats för huvudkontor

Att Stockholm både 2015 (vid en tidigare undersökning) och 2019 har en stabil förstaplats för nordenetablering av huvudkontor kan ses som en indikator på att Stockholms attraktivitet inte bara är ledande, utan även varit ihållande. Detta visar på en resiliens i näringslivet och att det i Stockholmsregionen finns goda förutsättningar till huvudkontorsverksamhet inom en stor bredd av branscher och verksamheter.

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen
Box 22550, 104 22 Stockholm
Besök: Lindhagensgatan 98
Tfn växel: 08-123 130 00
Epost: trf@sll.se
www.sll.se